

Høringsnotat

Endring av rettsgebyrloven (økt gebyr for forliksklage)

1 Høringsnotatets hovedinnhold

Justis- og beredskapsdepartementet foreslår å øke gebyret for behandling av sak i forliksrådet. Gebyret for forliksklage er etter gjeldende regler lik rettsgebyret som i dag er 1 130 kroner. Rettsgebyret (R) er et grunngebyr som danner utgangspunkt for beregning av betaling for visse offentlige tjenester, herunder i justissektoren (rettspleie mv.).

Gebyret som betales for tjenestene er sammensatt av grunngebyret R og en multiplikator.

Gebyret på 1 R (1 130 kroner) for behandling av sak i forliksrådet er i dag lavere enn selvkost, noe som gir rom for en viss gebyrøkning. Det foreslås at gebyret settes til 1,15 ganger rettsgebyret, dvs. 1299,50 kroner, noe som er anslått å være lik selvkost.

Ved fastsettelsen av gebyret er det tatt hensyn til Finansdepartementets «Bestemmelser om statlig gebyr- og avgiftsfinansiering», jf. rundskriv R-112/15. Det er en målsetning at gebyrene ikke skal overstige de gjennomsnittlige kostnadene staten har ved å produsere de aktuelle tjenestene (selvkost). Forslagene til gebyrnivå baserer seg blant annet på kostnadsberegninger foretatt av Politidirektoratet.

Det foreslås at lovendringene trer i kraft fra 1. januar 2019.

2 Gjeldende rett

2.1 Reglene om gebyr ved forliksklage

Gebyret for forliksklage påløper selv om saken senere blir trukket eller avvist, jf. rettsgebyrloven § 7 første ledd første punktum. Trekkes forliksklagen før pålegg om tilsvare eller innkalling er sendt innklagede, påløper imidlertid ikke gebyr, jf. annet ledd.

Er gebyr allerede betalt, tilbakebetales dette. Det påløper ikke gebyr dersom en forliksklage blir avvist på grunn av manglende gebyrbetaling.

2.2 Bestemmelser om innføring av nye gebyr og størrelsen av gebyret

Etter Finansdepartementets rundskriv R-112/15 «Bestemmelser om statlig gebyr- og avgiftsfinansiering» punkt 3.1.1 er hovedformålet med gebyrer å finansiere en myndighetsbestemt tjeneste.

Prinsippene for fastsettelse av gebyrer for offentlige tjenester fremgår av punkt 3.2.1 1-5. Betalingen skal ikke overstige kostnadene ved å produsere og levere tjenesten, og bør fullt ut dekke kostnadene basert på kostnadseffektiv drift. Gebyret skal altså som hovedregel dekke myndighetshandlingen fullt ut (selvkostprinsippet). Den nærmere beregningen bør skje på grunnlag av gjennomsnittskostnaden ved å produsere og levere tjenesten. Dersom tjenesten påvirker faste kostnader, bør også tillegget i de faste kostnadene tas med i beregningsgrunnlaget. Betalingen bør enten basere seg på standardiserte satser (prislistene) eller på faktisk medgått ressursforbruk.

2.3 Reglene om rettsgebyret

Rettsgebyret utgjør i dag 1 130 kroner, jf. rettsgebyrforskriften § 2-1. R ble innført i 1982, og ble sist endret 1. januar 2018. Det følger av forarbeidene til rettsgebyrloven at det er lagt opp til et system hvor gebyrene knyttet til R vil tilsvare kostnadsdekning for tjenestene hvis grunngebyret blir regelmessig justert. Det følger av Prop. 15 L (2016-2017) punkt 3.4 at det tas sikte på årlige justeringer av R.

3 Nærmere om forslaget

Etter bestemmelsen for gebyrfastsetting skal gebyr ikke settes høyere enn selvkost, og bør som hovedregel ikke settes lavere enn selvkost. Gebyret for behandling av en sak i forliksrådet (1 130 kroner) er i dag lavere enn selvkost, noe som gir rom for en viss gebyrøkning.

En gebyrøkning på ca. 173 kroner, som gir nytt et gebyr på ca. 1 299,50 kroner (basert på størrelsen på rettsgebyret i dag), er beskjeden. Kostnadene forbundet med forliksrådsbehandling er fortsatt lave sammenlignet med behandling i domstolene.

Gebyrøkningen antas derfor ikke å påvirke bruken av forliksråd i nevneverdig grad. Forliksrådsbehandling er i noen saker en forutsetning for domstolsbehandling.

Politidirektoratet har beregnet kostnadene for å tilby tjenesten (selvkost) i 2018 til å være 1303 kroner. På basis av Politidirektoratets beregninger foreslås et gebyr tilsvarende 1,15 ganger rettsgebyr, dvs. 1299,50 kroner basert på rettsgebyret i dag.

Departementet har ved beregningen av gebyret sett hen til Finansdepartementets retningslinjer for gebyr- og avgiftsfinansiering at statlige myndighetshandlinger, jf. rundskriv R-112/15 «Bestemmelser om statlig gebyr- og avgiftsfinansiering». Det er en målsetning at gebyrene i utgangspunktet kun skal dekke de gjennomsnittlige kostnadene staten har ved å produsere de aktuelle tjenestene og ikke overstige kostnadene.

4 Økonomiske og administrative konsekvenser

Basert på tall for 2018, antas det nye gebyret å gi en årlig økning i inntekten til statskassen på om lag 12,7 mill. kroner.

5 Forslag til lovendring

På bakgrunn av ovennevnte foreslås det følgende endringer i lov 17. desember 1982 nr. 86 om rettsgebyr:

§ 7 første ledd første punktum skal lyde:

For behandling av en sak ved forliksrådet *betales 1,15 ganger rettsgebyret selv* om forliksklagen senere blir trukket tilbake eller avvist.